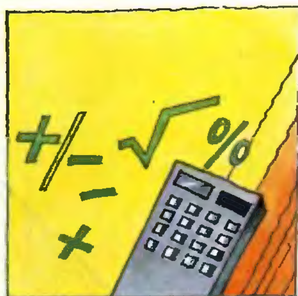
ЖУРНАЛ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ
МОЛОДШИХ КЛАСІВ

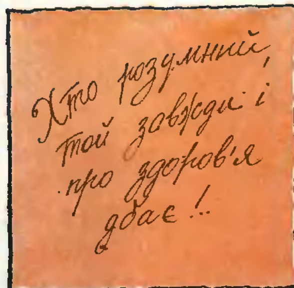
10

ЖОВТЕНЬ

Барвінок

ISSN 0132—5930

Здоров'я є — не треба розуму!..

Що краще: розум чи здоров'я?..

У дужім тілі — дужий дух!

А де коса?! За що смикати?!..

1990

РОСЛИНИ —

«Ходить гарбуз по городу, питається свого роду...» — співається в жартівливій українській пісеньці, яка розповідає про родичів гарбуза: диню, огірочки, бараболю, квасолю, буряки, морковицю, біб.

А чи й справді вони родичі?

Наука ботаніка об'єднує найбільш близькі рослини у роди та види. Вид — це ім'я рослини. Рід — її прізвище. Прізвище та ім'я рослинам дають латинські, бо латинська мова у вчених вважається міжнародною. Жовта диня, наприклад, зветься кукуміс мело. А найближчий родич дині — огірок — теж кукуміс, але вже сатівус.

Є й родини рослин, що складаються з найбільш близьких родів. До родини гарбузів, таким чином, справді належить диня — «гарбузова господиня», а також огірочки та кавун. А от бараболя, тобто картопля, ніякого відношення до родини гарбузів не має. Її родичі помідор і паслін. Родич морковиці — звичайний буряк, а родичі квасолі — біб та горох. Їхня родина так і зветься — бобові.

Бувають родичі досить близькі, а бувають далекі. Дикі предки гарбуза та дині ростуть у Мексиці, а батьківщина огірків та кавунів — пекуча пустеля Калахарі в Африці. Бараболю та помідор привезли до нас з Південної Америки. А морковиця прийшла з Середземномор'я. З Азії на

МАНДРІВНИКИ

нашу землю потрапили буряки, квасоля, цибуля, часник, пшениця, рис...

Радо зустріли люди заморських гостей — помідори, какао, що їх привезли мореплавці. А от картоплі спочатку не пощастило. Ніхто не знав, що саме треба споживати. Пробували їсти зелені кульки з насінням, але вони такі гіркі, що люди назвали їх «чортовим яблуком». Тож не дивно, що селяни відмовлялися садити картоплю, а коли власті примушували їх засаджувати нею лани, вони бунтували.

А от гречка швидко розповсюдилася по селянських нивах. Її привезли наші предки з Візантії, яку вони звали Грецією. Тому-то й названо гречку гречкою.

Соняшник потрапив до иас як декоративна рослина і довго прикрашав тільки квітники та оранжереї. Згодом люди навчились видобувати з його насіння смачиу олію, і соняшник перейшов з гурту декоративних рослин до лав рослин сільськогосподарських.

Поступово рослини змінилися настільки, що стали зовсім не схожі на своїх диких предків. І ростуть поряд на наших полях та городах пришельці з різних далеких країв — кавуни, огірки, картопля, квасоля — і служать людям.

Володимир УТКІН

НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

Якщо до середини жовтня з беріз не осипалося листя — сніг ляже пізно.

Якщо поросли високі бур'яни, то зима буде сніжна, з частими завірюхами.

Грім у жовтні — на малосніжну, м'яку й коротку зиму.

Якщо польові мурахи звели високі купини, то осінь і весна будуть дощові.

Грак відлетів — чекай снігу.

Швидкий дружний падолист — на сувору зиму.

Рано линяють голуби — на ранні приморозки і холодну зиму.

Василь ДОВЖИК

ЗЕМЛЯ ЗАВМИРАЄ...

Є на світі предивна країна,
Сором'язлива, тиха й наївна,
Ця країна — моя Україна,
Найщедріша дитині
Й лелеці,
Найрідніша
В зимі і у спеці,
Та коли прощаються з нею
І ключами летять
Над землею,
Найсумніша вона
Й непривітна,
Наче мати самотня,
Бездітна.

Шлях Чумацький спадає у води.
Є в міжзір'ї далекі планети.
Я люблю величезні заводи,
Де будують
Космічні ракети.
Та коли в небуття
Відбуває
Біла хата з вишневого краю,
А із неба верба
І калина,
То сумує не тільки Вкраїна!

Чорногуз не зберіг верболо́зи...
Я те місце на карті
Не витру —
Я ще змалечку виплакав сльози
І всміхаюся
Сонцю і вітру.
Та коли
Продирають озони,
Вся земля завмирає
Від болю...
Я ненавиджу
Атомні
Зони,
Де ховають весну
І тополю!..

Богдан ЧЕПУРКО

ЖУРАВЛИНЕ СВЯТО

Всюди у Карпатах
журавлине свято —
вчора журавлята
вчилися літати.

Журавлина сила
в небі їх носила,
а як розхотіли —
у гніздечко сіли.

Прилетіла мати,
постелила спати:
любо сни снувати
під крилом у тата.

журавлину пісню
тихо заспівати,
найріднішу хату
крилами обняти,

землю обкружляти,
сонце привітати,
взяти Україну
иа свої крилята!

Літо проводжати,
осінь зустрічати —
у далекий вирій
стежку виглядати...

Спіть, мої малята,
рідні журавлята —
вам гніздо колише
українська хата.

А як поберетесь
в журавлину зграю —
український вітер
пісню заспіває.

Українські діти
вийдуть проводжати.
Стане в час прощання
дощик накрапати...

...Ой курли, курлята,
любі журавлята —
плаче рідне небо,
плаче рідна хата.

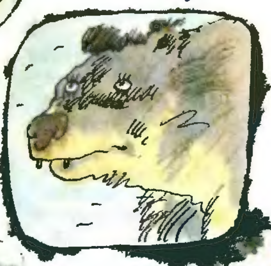
Ви летіть, рідненькі,
за морські простори,
та не забувайте
наші рідні гори.

Як весна настане —
занехайте втому...
Повертайте, рідні,
з чужини додому!

Малюнок О. ЗЕНИЧ

Оповідання, повісті й казки Всеволода Нестайка знають і люблять діти не лише нашої країни, а й за кордоном. І кожний новий твір письменника юний читач зустрічає з радісною надією на безліч веселих пригод. От і сьогодні, дорогий друже, наш журнал починає друкувати зовсім-зовсім нову повість-казку В. Нестайка з продовженням. Закінчення цієї захоплюючої, дотепної, гумористичної та повчальної казки ви зможете прочитати в наступному році. Отже — не забудьте передплатити «Барвінок» на 1991 рік!

Всеволод НЕСТАЙКО

Усмішка принцеси Шах-Шароні, Пригоди Грайлика у

Повість-казка*

Розділ І

ПРИГОДА З ЛЯЛЬКОЮ. МАМА ОБІЦЯЄ, АЛЕ ГРАЙЛИК ЧЕКАТИ НЕ МОЖЕ.

Все почалося з ляльки. Лупатої дівчачої ляльки з яблучним рум'янцем на щоках і здивованим голубим поглядом.

Вона горілиць лежала на землі, піднявши догори руки, наче про щось прохала.

Грайлик пробігав повз неї і зачепив її ногою. Зовсім ненароком.

А Роман-Отаман, який біг за Грайликом, уже навмисне підфутболив ляльку, та так, що вона перелетіла через штахетник і бебехнулась у калюжку. Роман противно зареготав.

— Ех ви! Лицарі задрипані! — вигукнула Реготушка.

Вони гралися у «дочки-матері», четверо дівчаток — Співалочка, Стрибушечка, Танцюля і Реготушка.

---

* Журнальний варіант.

А хлопці, звичайно, гралися у війну. У що можуть гратися хлопці, коли заводіяка у них Роман-Отаман. Він усім давав прізвиська. Толя у нього був Толя-Бараболя. Вітасик — Вітасик-Дурандасик. Женя — Женя-Жменя. Тільки Грайлику він не причепив прізвиська. Оскільки Грайлик і так уже був Грайлик. По-справжньому його звали Михайлик, але мама назвала його Грайликом, щоб не плутати з татом, бо тато був теж Михайлик. На тата мама казала Усміхайлик або Усміхайло Петрович (тато весь час усміхався). А тато називав маму Веселина, хоча вона була Василина. Як бачите, на відміну від Романа-Отамана, мамині й

...або Середньовіччі

татові прізвиська були не образливі, а лагідні й симпатичні.

Ота пригода з лялькою була у неділю вранці. Після неї Грайлику чогось розхотілося «воювати», і він пішов додому, підійшов до тата, що сидів за письмовим столом.

— Тату, а що таке лицар?

Усміхайло Петрович одірвався від писання і здивовано глянув на сина.

— Ти що, не знаєш? Скільки у тебе тих лицарів було. Воїни такі.

— Я знаю, що воїни. Але чому вони називаються лицарі?

— Ну... жили вони колись давним-давно, у так звані середні віки, у середньовіччі, багато років тому. Їздили на конях, бо ходити їм було дуже важко, на них були залізні лати. Вони завжди захищали слабких, знедолених, бідних. Свято берегли честь. І тепер, коли про когось хочуть сказати, що він чесний, благородний, мужній і справедливий, то кажуть: «Він справжній лицар!» Лицарями називали й наших славних предків, запорозьких козаків.

Грайлик задумався. Ходив-ходив, а тоді підійшов до мами й каже:

— Мамочко, а дай-но мені сорочку-вишиванку і зроби мені лати. З картону. Я у лицаря гратимусь.

Веселина Василівна усміхнулася:

— Що ж, добре діло!

Сорочку-вишиванку дала. А про лати сказала:

— Почекай трохи. Ніколи мені зараз. От обід зварю, білизну доперу, у хаті приберу, тоді... Або чекай, або грайся поки що без лат.

Доведеться починати без лат...

Пішов Грайлик на кухню, узяв нишком віника. То мамі він предмет для підмітання підлоги. А Грайликові — кінь бойовий.

Потім Грайлик зазирнув у комірчину, поцупив татову лижну палицю. То вона татові палиця, а Грайликові — спис бойовий.

Напнув на голову старий татів капелюх крислатий — замість шолома лицарського. І...

Зникли враз і мама зі своїм пранням та готуванням обіду. І тато зі своєю дисертацією. І вся їхня квартира на п'ятому поверсі панельного будинку в новому мікрорайоні.

Їде Грайлик на коні по лісовій дорозі, роззирається навкруги.

А навкруги дерева стоять стіною величезні. А за ними у хащах вовки виють, ведмеді рикають, інші звірі, до Червоної книги тепер записані...

Що й казати — середньовіччя, дрімучі середні віки, багато-багато років тому. Не те що телевізорів, телефонів, метро, а й тролейбусів звичайних, щоб їздити, ще нема. Самий лише ліс густий та хижаки.

Хочеш не хочеш, а пересмикує тебе раз у раз всього.

«Ех! — думає Грайлик.— Даремно я не почекав, поки мама лати зробить. Без лат у цьому дрімучому середньовіччі й робити нічого. Будь-який звір тебе за голу ногу вхопить, з коня стягне. Будь-який ворог мечем, списом проштрикне запросто. А як ховатися й тікати, то чого було й у середньовіччя пертися? Лицарі ж тільки те й робили, що когось рятували, визволяли, з ворогами змагалися».

Тільки встиг подумати, аж чує — хтось плаче-причитує. Та жалібно так. Дивиться — стоїть край дороги дерево величезне, а до нього жінка прив'язана. Плаче гірко.

Розділ II

ПРИГОДИ ПОЧИНАЮТЬСЯ. СЛУЖНИЦЯ ЦИПА-ДРИПА. ЛИЦАР ДОН.

Зліз Грайлик з коня, одв'язав жінку. А вона все одно плаче-заливається.

— Що таке? Чого плачете? — співчутливо пита Грайлик.

— Як же мені не плакати? Пані мою прекрасну, принцесу Шах-Шароню, дочку славетного шаха Шах-Шараха, полонив незнайомий пан Грубіян Чорна Маска. І не знаю я, де вона і що з нею.

— А ви ж самі хто будете?

— Ой, не називайте мене на «ви». Мене ніхто так ніколи не називає, бо я жалюгідна служницяЦипа-Дрипа.

Вона так зневажливо говорила про себе, що Грайликові ще більше стало її шкода. І він сказав якомога лагідніше:

— Ви не хвилюйтесь, а розкажіть, будь ласка, як усе сталося.

— Розумієте, їхали ми у кареті. В гості. До принца Бо-Бо. І раптом з лісу вискочив пан Грубіян Чорна Маска. Зупинив коней, збив кучера, розігнав слуг, мене прив'язав до дерева, а принцесу Шах-Шароню кудись повіз. На нашій же кареті. Ой, що ж буде? Ой, лишенько! Де ж вона, моя красуня незрівнянна! — Служниця знову заплакала і рукою показала: — Туди, у той бік повіз принцесу пан Грубіян Чорна Маска.

Нічого не лишалося Грайликові, як сказати:

— Ясно. Зараз поїду. Шукатиму. А ви додому вертайтеся. Чекайте. Ваша адреса яка?

— Що? — не зрозуміла служниця.

— Ну, живете ви де?

— У палаці живемо. Палац шаха Шах-Шараха усі знають.

— Зрозуміло. Там і чекайте.

Попрощався Грайлик із служницею і поїхав у той бік, куди вона показала.

Їде, а сам думає: «От непереливки! Як же я ту принцесу Шах-Шароню визволю?.. Негайно треба десь лицарські лати дістати. Хоч би зустрівся хтось порядний, підказав, де тут у них у середньовіччі лати дістають, як це робиться».

Тільки подумав, аж чує — ззаду хтось скаче, наздоганя його.

Завмер Грайлик — чи не ворог, бува?

Наблизився подорожній. Обличчя привітне, усміхнене, плащ червоний, золотом розшитий, на голові капелюх з павиним пером. На коневі червона попона, теж золотом розшита. Не схожий наче на ворога. Коня осадив.

— Добрий день! — каже.

— Драстуйте, як не жартуєте! — відповів Грайлик (його дідусь Петрусь завжди так вітається).

Помовчали трохи, один до одного придивляючись.

ЇХАЛИ МИ У КАРЕТІ... →

— А ви хто, пробачте, будете? — питає нарешті Грайлик.

— Дон! — каже той.

— Дон?! — вигукнув Грайлик.— То ви, певне, лицар?

— Авжеж! Лицар! — Дон плаща відгорнув: під плащем залізні лати виблискують.

Зітхнув Грайлик заздро.

— Що таке? — усміхнувся Дон.— Чи не хочеш і ти у лицарі?

Грайлик ствердно кивнув.

— Тільки лат нема,— і знову зітхнув.

— Не біда. Можна дістати,— бадьоро сказав Дон.

— Де?

— Є тут один граф. Якраз до нього їду. Все на світі має. Їдьмо разом. Мені такий товариш, як ти, саме потрібен.

— Справді?! — зрадів Грайлик.

Поїхали разом.

— А звуть тебе як? — питає Дон.

— Грайлик!

— О! Гарне ім'я. Легко можна переробити на лицар віконт де Грай.

Зашарівся Грайлик від задоволення.

— А ти мені одразу сподобався, з першого погляду,— сказав Дон.

— І ви мені,— щиро признався Грайлик, а сам подумав: «От пощастило! Одразу справжнього лицаря зустрів. Він мені допоможе».

(Далі буде)

Малюнки О. ПЕТРЕНКА

КЛУБ КОЛЕКЦІОНЕРІВ

Добридень, читачу!

Сьогодні ми продовжимо розповідь про марки. Йтиметься про найперші вітчизняні знаки поштових послуг. Вони з'явилися через сімнадцять років після першої англійської марки — «чорного пенні».

У листопаді 1857 року марку випустила міська пошта тодішнього Тифліса (Тбілісі). А з січня 1858 року в обіг надійшла перша власне російська марка. Була вона без зубців, з блідим малюнком: блакнтний овал у середині, а в овалі — білий рельєфний двоглавий орел. Довкола овала — царська соболина мантія.

Загалом з 1858 по 1917 рік в Росії було проведено 37 внпусків поштових знаків, які складалися із 139 видів марок.

Їх малюнки й оформлення були схожими. Як правило, на них зображувалися портрети царів і герб — двоглавий орел. Лише марки, випущені до 300-річчя дому Романових, дещо відрізнялися: на них зображено Московський Кремль, Зимовий палац і дім бояр Романових.

Дещо осторонь від державних поштових марок стоять марки земської (міської) пошти. На відміну від державної, земська пошта обслуговувала лише свій повіт і не могла пересилати пошту в інші міста. Земські марки відрізнялися від державних тим, що не мали зображення герба.

Виникла земська пошта і земські марки тому, що місцева влада — земські

Малюнок Є. МАМАЄВОЇ

управи — не мали своїх засобів зв'язку, а державні поштові контори були дуже нечисленними і часто знаходилися на великій відстані від земств. Щоб якось поліпшити становище, поштове відомство створило земську пошту, вважаючи її необхідним продовженням державної поштової служби.

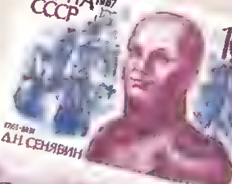

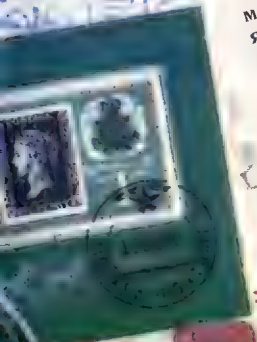
Були в Росії й інші марки — щось на зразок колоніальних, які свого часу виготовлялися в Англії, Франції, Бельгії для залежних від них країн. Подібні марки царське поштове відомство випускало для Польщі й Фінляндії.

З 1905 року випускалися благодійні марки, частина коштів від продажу яких ішла на допомогу солдатським сім'ям.

Впускалися й спеціальні торговельні марки, відомі у філателістів під назвою східних. Чому? А тому, що агентства Російського товариства пароплавства і торгівлі, для якого і випускалися марки, розміщувалися здебільшого у портах східних країн — Смірні, Салоніках та інших. Отож на початку століття на багатьох марках почали робити надрукування, які позначали місцезнаходження агентства: Трапезунд, Бейрут, Константинополь...

Взагалі практика надрукувань на марках поширилася, особливо в роки громадянської війни. В той час використовувалися запаси царських поштових марок. Царські генерали, які почали похід проти молодої Країни Рад, робили кожен своє надрукування: «Півн. Зах. Армія», «Південь Росії», «Єдина Росія» та інші. В Сибіру, на Дону й на Кубані, в Криму на марках робили і цифрові надрукування, які позначали заміну старого номіналу новим.

Надрукування на царських марках робили й уряди України, РРФСР, інших республік.

Але про це ми розповімо наступного разу. А ти, дорогий читачу, напиши мені, про які марки хотів би прочитати? Чекаю листів!

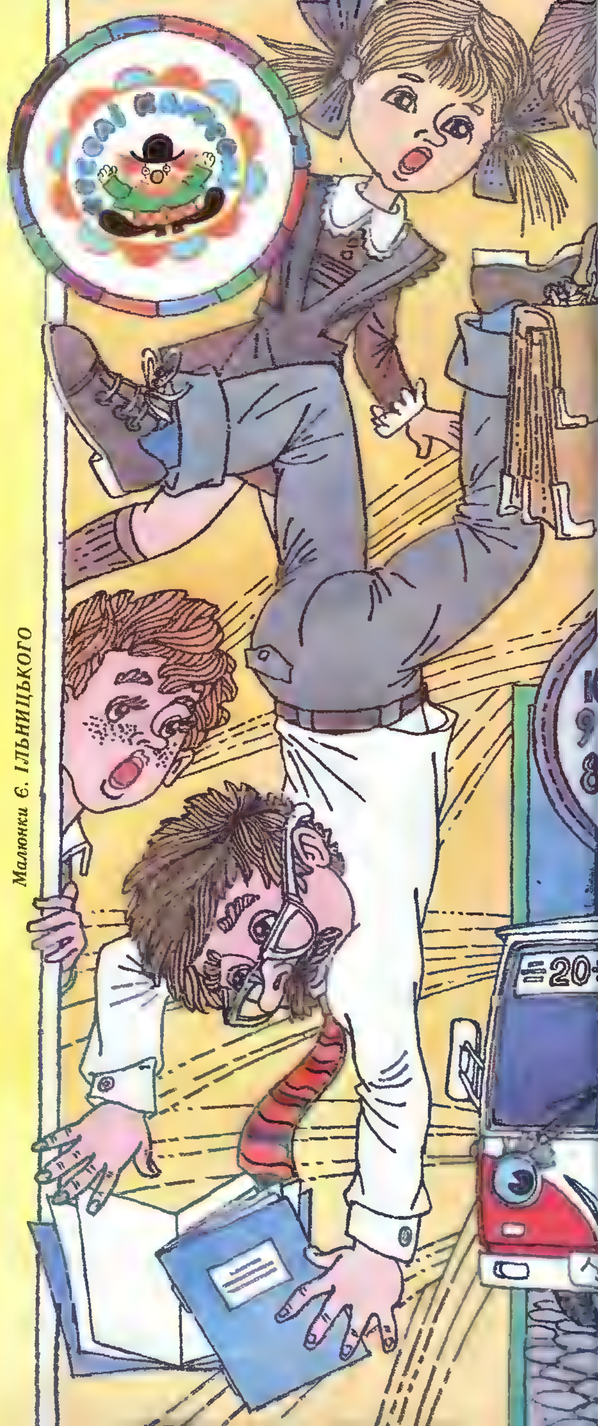

Ваш

Леонід БУТЯКОВ

ЕКСПЕРИМЕНТ

Нумо гляньте — оце так!
Клас на місці весь закляк!
Що ж там трапилося знов?
Вчитель...
кріз вікно зайшов!
У куток портфеля кинув,
смикнув дівчинку Марину,
взяв на дошці крейди шмат —
їсть його, мов шоколад!
Зошита забрав у Тані:
— Дай списати це завдання! —
Ось він ходить... на руках!
Клас перелякався:
— Ах!!! —
Вигукнув Чіладзе Гога:
— Підмінили педагога! —
І запитує Світлана:
— Вчителю, вам що —
погано? —
Каже подружці на вухо
Афанасьєв Іполит:
— А у вчителя жовтуха,
ще й до того ж менінгіт! —
Стукіт, вигуки і сміх
чути в нашім класі.
— Гей, за лікарем усі! —
каже Брикін Вася.
— Може, сонячний удар? —
розмірковує Захар.—
Я таке ж нещастя мав —
хворим цілий день лежав! —
Припинив відмінник Толя
галас і неробство:
— Що це діється у школі?
Що за неподобство?! —
Отоді учитель здався —
сів за стіл і засміявся.
— Прошу, друзі, почекайте,—
каже вчитель.
— Вибачайте,
та подібне я не раз
бачив, увійшовши в клас!
Ви повинні хоч впівока
глянути на себе збоку!
Ви бажали б, певно, діти,
цей експеримент мені
не покинуть аж до літа?..—
Закричали учні:
— Так!!!

Переклад з російської

Малюнки Є. ІЛЬНИЦЬКОГО

НУМО ФАНТАЗУЙМО!

Дорогі друзі, прочитайте про дивовижний випадок, що стався в одній із київських шкіл, і, увімкнувши на повну потужність вашу вигадку і фантазію, допишіть закінчення цієї історії. Кращі ваші вигадки ми неодмінно надрукуємо в «Барвінку». Отже —

«Із самого ранку день був якийсь не такий...

Коли до класу ввійшов учитель, раптом одчинилася кватирка, і до приміщення увірвався вітер. Він перегорнув сторінки класного журналу, скинув на підлогу ручку вчителя, а тоді заходився куйовдити його чупрнну. І тут просто на очах учитель раптом перетворився на... горобця, весело цвірінькнув, тріпнув крильцями і стрімко вилетів у кватирку!..»

Як ви гадаєте, що з ним було далі? Слово за вами!..

АНУ ВГАДАЙТЕ!

Гриць Бевзенко поспішав до кіиотеатру. Спершу треба було проїхати дві зупиики тролейбусом номер 8, а тоді три зупинки тролейбусом иомер 12. Та чогось потрібиих номерів не було, а під'їхав тролейбус номер 20. «Чудово! — зрадів Гриць.— Адже вісім додати дванадцять дорівиює двадцять! Отже, по-перше, можна їхати п'ять зупинок без пересадки! По-друге, один тролейбус замість двох — це ще й зекономлені гроші! От що зиачить иаука арифметика! Сила!..» — І Бевзеико сів у двадцятий тролейбус...

Як ви гадаєте, встиг Бевзеико до кіиотеатру і чи взагалі дістався до нього? А чому ви так думаєте? Напишіть меиі! Нумо, хто швидше?

Ваш Барвінок

МОЙСЕЙ

1. *Народження Мойсея*

Тридцять п'ять віків тому в Єгипті владарював злий фараон.

У нього було багато рабів. День і ніч працювали вони на фараона, зводили міста, піраміди й храми.

Під спекотним сонцем місили вони глину, складали цеглини, тесали каміння. Руки у них укривалися ранами. Пісок роз'їдав рани. Ноги, скуті ланцюгами, угрузали в піску. Люди мучились од спраги й голоду, і, коли вони їли свій жалюгідний харч, на зубах у них хрускав пісок.

Рабів підгонили люті наглядачі. У кожного в руці був батіг. Горе рабові, коли він хоч на мить розпрямить свою стомлену спину й полишить працювати! Наглядач бив його батогом, і сердега із стогоном падав у пісок.

Якось уночі фараон не міг заснути й почав думати про своїх рабів. Адже коли-небудь вони захочуть помститися йому за його жорстокість. І зробилося йому лячно. Чи не надто багато в нього рабів? А що, коли вони всі разом повстануть проти нього? Рабів було шістсот тисяч. А що, коли їх стане ще більше?

І звелів фараон убивати хлопчиків, народжених у сім'ях рабів.

І ось у одної рабині народився син. Злякалася бідолашна жінка, що її дитину уб'ють.

Сплела вона кошик із очерету, просмолила його й поклала туди свою дитину, мов у колиску. А згори прикрила очеретяною покришкою. Потім покликала дочку, наказала віднести кошик до річки та й тихесенько спустити з берега, поміж очерету, на воду. Самій же далеко не відходити, а сховатись і дивитися, що буде.

Дочка вчинила, як наказувала їй матір: опустила кошика з маленьким братом біля берега, а сама сховалася й почала чекати. І треба ж було такому статися, що дочка фараона саме в цей час захотіла викупатися в річці. Прийшла вона до берега зі своїми служницями, скинула одяг, розсунула очерет, і раптом — кошик!

Наказала дочка фараона дістати кошик. Відкрила, а в ньому – хлопчик лежить і плаче.

Здивувалася дочка фараона, здивувалися й усі її служниці. Оточили вони хлопчика. Кожна по-своєму його бавить. А дитинча не вгаває, плаче. Видать, зголодніло. Тоді дочка фараона спитала:

— Чи ніхто не знає годувальниці для малюка?

Тут із-за куща виходить дівчинка. Підійшла до фараонової дочки та й каже:

Я знаю годувальницю.

Зраділа дочка фараона, зраділи служниці. Наказала дочка фараона дівчинці бігти по годувальницю.

Побігла дівчинка хутко, як вітер. Кинулася до матері:

— Не плач, мамо, ми порятуємо маленького брата!

І привела годувальницю до фараонової дочки. А тій і невтямки, що оця годувальниця – мати хлопчика, що вона рідне дитя до грудей притискає.

Засміявся хлопчик на руках материнських, засміялась і дочка фараона.

— Назву я хлопчика Мойсей,— мовила вона,— що означає «знайдений у воді», і буде він мені за сина. І нехай живе у палаці моєму разом із годувальницею.

2. *Юність Мойсея*

Минали роки.

Виріс Мойсей, став він високим і струнким. Смішно було згадувати фараоновій дочці, що колись він уміщався в кошику, Мойсей — «знайдений у воді».

Не могла намилуватися ним дочка фараона. Мойсей і справді був прегарний. Усмішка його, мов зоря, осявала палац. Навіть слуги любили Мойсея. Такої доброї і справедливої людини у палаці ніколи не бачили. Та над усе пишалася фараонова дочка розумом свого приймака: хлопчина вчився так, що невдовзі в науках перевершив учителів.

Всі його любили й пестили.

Але очі Мойсея дивилися сумовито. І не могла зрозуміти фараонова дочка, чому в нього на очах іноді блищать сльози.

І справді, не був щасливим Мойсей. Не міг він веселитися, коли бачив, як поневіряються раби. Не міг спати, коли знав, що вони голодують.

Якось Мойсей проходив пустирем, де зводили новий палац, і почув, що хтось кричить. Побіг до того місця й побачив, що наглядач лупцює старого раба. Мойсей кинувся на допомогу бідоласі. Але не встиг,— старий упав обличчям у пісок і помер. Вихопив тоді Мойсей батога у наглядача і з такою силою вдарив лиходія, що убив його. Так помстився Мойсей за смерть раба.

Ніхто в Єгипті не наважувався зачіпати наглядача. Найсуворіша кара чекала на того, хто наважився б образити чи вдарити його. А того, хто заб'є наглядача, страчували найлютішою стратою. Щоб урятуватися від страти, Мойсей вирішив тікати у країну Мадіамську.

Сонце зайшло, на землю опустилася ніч. А Мойсей все йшов не озираючись. Серце його стукотіло так голосно, що йому здавалося: воно розбудить усіх, і підніметься тривога. Він увесь тремтів. Ремені сандалій намулювали йому ноги, та юнак ішов та йшов, поки нарешті не ступив на землю Мадіамську. Тут він був у безпеці.

Він перевів подих. Ще кілька кроків до колодязя. Зморений, припав він до води, пив, пив і не міг напитися. Прохолодна вода погамувала спрагу Мойсея. Він ліг на спину, підклав під голову камінь і заснув.

І привиділось йому уві сні, нібито він зовсім іще маленький, пливе в кошику по воді, а навкруги очерет і річка виблискує на сонці.

3. Мойсей захищає мадіамських дівчат

Мойсея розбудив чийсь плач. На мить йому здалося, що це плаче його стара годувальниця. Він розплющив повіки. І побачив над собою веселе небо.

Звівся Мойсей на рівні ноги, обтрусив пісок і застиг: за колодязем стояли дівчата. Вони привели сюди своїх овечок на водопій.

Їх було семеро. Дівчата не помічали його. Вони злякано притискали до себе глечики, а молодша, дуже тоненька, голосно схлипувала. «Саме вона й розбудила мене, — подумав Мойсей. - Але кого ж вони бояться?» Мойсей озирнувся.

Якісь люди величезного зросту з дрючками в руках наближалися до дівчат.

То були злі вівчарі. Вони поспішали напоїти своїх овець і тепер бігли до колодязя, щоб прогнати беззахисних дівчат.

Але, перш ніж вівчарі оговтались, Мойсей кинувся на них один проти всіх. Обличчя його палахкотіло люттю. Вівчарі кинулись геть. Куди й ділася їхня зухвала завзятість!

І тут молодша, та, що плакала, раптом заусміхалася. Оточили дівчата Мойсея. Як дякували вони йому за те, що захистив їх!

Мойсей не знав мадіамської мови, слова дівчат звучали для нього незрозумілою музикою.

Тільки молодша чомусь мовчала. Довго возилася вона зі своєю вівцею, сором'язливо позираючи на Мойсея.

Мойсей допоміг дівчатам напоїти отару; і ось вони ідуть у гори, а Мойсей дивиться їм услід із-під долоні.

(Далі буде)

Переказала Н. ГРЕБНЄВА
Переклад з російської

Малюнки О. БАССА

Тарас КІНЬКО

МО-ЛО-ДЕЦЬ!

О, це відома історія! Тільки я тут ні при чому. Це все через Любу Макаренко. Вірніше, через її очі. Очі як очі. А як гляне, то враз зі мною щось робиться. Обов'язково щось утну. Щастить мені, що вона частенько пропускає. Інакше б усю школу на тріски розніс.

І треба ж їй було в той день прийти! Ну, коли старосту обирали.

Паліяша, наш Сергій Палій, приніс м'яча — після уроків поганяти... Тут ці перевибори. Хлопці аж застогнали: останні ж золоті деньки! Не могли дощу діждатися...

Ми й змовились: нехай Сердюк лишається. Переоберемо за п'ять хвилин — і гайда. Послали й Паліяшу до дівчат. Їм теж завжди охота пострибати.

— Чудово! — зраділи вони.— Оберемо одноголосно. І зборів не треба.

Та не встигли до кінця домовитись, як двері розчинилися і зайшла Наталя Семенівна. Ми повставали.

Художник Р. САХАЛТУЄВ

— Хто угоду зламає — тому...— і Кача тицьнув собі кулаком у щелепу. Це він може — другий рік в одному класі сидить, дружків аж у четвертому має.

Попервах збори пішли звичним ходом.

Сонце перелізло з однієї шибки в другу, поки Коська Сердюк звітував. Ох, і балакучий! Розводився, для чого ми тут зібралися, та скільки всього зробили, та хто який... Наче ми й без нього не знаємо, що за нього все Наталя Семенівна робила, а він без неї — нуль без палички.

Нарешті добралися й до того, кому бути за старосту. Перезираємося: скоро й зборам кінець. Така радість! Паліяша навіть м'яча дістав і вже катає по парті. І тут я зустрічаюся поглядом з Макарашею. Лиха година! Ну й погляд у неї, я вам скажу... Аж голова обертом!

І я мало не зірвався з гальмів.

— Дозвольте мені сказати! — саме підняла руку Наталя Семенівна.— Гадаю, ми не помилимося, якщо оберемо Миколу Сердюка. І досвіду набув, і відмінник...

Дай, думаю, подивлюся, зирить на мене Макараша чи ні. Повертаюсь. І ловлю її погляд. Дивиться. Та ще й як — наче просвітити мене хоче тим поглядом. Отут мене й підкинуло. Я й підскочив.

— Та ви що? — кажу.— І ми добрі: сидимо й слухаємо, як ця манна каша сама себе хвалить. Якби не ви, Наталю Семенівно, то нічого б і не було...

Усі аж уклякли. Виходить, я угоду зламав. І всі хлопці як один собі кулаком у щелепу тицяють. Та так люто!

— Ану сядь! — наказала Наталя Семенівна.— І вгамуйся!

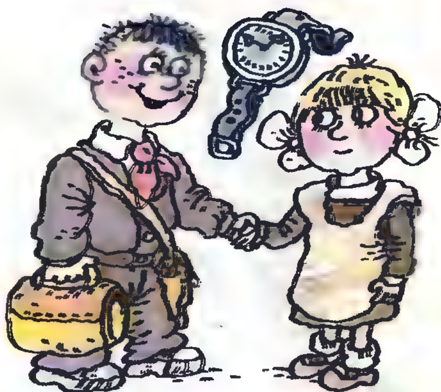
Не любить вона мене. Пише в щоденнику, що я на голові ходжу. А батьки й вірять. Спробували б на голові походити, то й переконалися б, що неможливо це.

— А чому, як правда, то зразу й сідай? — вступився за мене Паліяша.— Коська навіть на воротях стояти не може, а ви його в старости. Але це я так — задля справедливості. Про мене, то й Сердюк. Я за кого завгодно проголосую, аби скоріше. А то учнів шкода: ще ж у футбола треба зіграти. Така ж погода!

— Я тобі зіграю! — насварилася Наталя Семенівна.— Кого завгодно не вийде. Тільки гідного...

— Я пропоную Лесю Медведенко! — підскочила Цивак.— Знаю її з першого класу. Леся — відмінниця і хороший товариш. Коли я хворіла, вона давала мені по телефону уроки...

— Донощиця твоя Леся! — гукнули ззаду.

— Обоє рябоє! Вічно сунуть одна одну, аби в начальство!

— Ану замовкніть! — враз посуворішала Наталя Семенівна.— Розходилися. Це вам що, базар?!

— Це правда! — загули звідусюди. Такого ще не було.

— Та вона ж... повагою не користується! — перекричав усіх Паліяша.

— А ти користуєшся? Користуєшся? — образилася Медведенко. І вибігла б з класу, аби не перейняли.

— Палій, хочеш по батька піти? І ти, Рисцов? Давно твоя мати тут була?

— Правда очі коле,— буркнув Рисцов і принишк — настрій йому зіпсували.

Озираюся крадькома. А Макаренко як дивилася на мене, так і дивиться. Відчуваю, ще трохи — і почну на голові ходити.

— Іч, які грубіяни! — докірливо хитає великою рудою зачіскою Наталя Семенівна. І береться руки в боки.— Кращих дітей ображають. А хто ж, по-вашому, гідний старостою бути? Кажіть! Тільки без образ. Це по-перше. А по-друге, поки не оберемо, ніхто звідси ні ногою.

— Кінчай базар, хлопці! — зашипів Паліяша.— У темпі давай!

Сидимо. Мовчимо. Думаємо. А мене вже аж підкидає. І чого ця Макараша дивиться? Просто як Кашпіровський по телевізору.

— Знаєте,— не втерпів я,— а таке вже колись було. Когось обирали і не могли дійти згоди. Так їх замурували. І сказали: «Будете там доти, доки оберете».

Усі зареготали.

— І довго сиділи? — спитав ліниво Кача.

— Другий рік,— уїла Цивак.

— Два місяці,— кажу.— Більше не витримали.

— А їх годували? — це вже Баширов, той, у кого найбільше бутербродів із собою.

— Через дірочку.

— Треба було взагалі не годувати,— зітхнув Баширов.— Одразу обрали б.

Видно, їсти захотів. Він завжди хоче.

Усміхнулася й Наталя Семенівна.

— Глядіть, аби й з вами такого не було! — порадила значущо.

«А що Макараша?» — думаю. Глип — дивиться. Та так пильно, аж мружиться. Наче недобачає. А мені хоч на стінку лізь.

— Давайте умовимось,— каже Наталя Семенівна,— щоб без грубощів. А на правду не треба ображатися. Учіться робити з неї правильні висновки,— раптом подобрішала.

Не вийшло вибрати й Гліба Шклярука: за нього тільки хлопці проголосували. А їх всього п'ятнадцятеро. Куди проти двадцяти п'яти дівчат.

Ото я наробив. Схопив голову в руки. «Що ж це виходить? — думаю.— Безвихідь якась. Усіх, хто Наталі Семенівні до вподоби, перебрали, а нікого не вибрали. Це ж ми так до нових віників обирати будемо!»

Озираюсь: Макараша і далі мене, як удав, гіпнотизує. Що за мара?!

— Слухайте,— сяйнуло мені.— А ще я чув, як козаки на Січі обирали. Ну, кошового свого. Просять його, а він огинається. Не хоче. Раз просять. Удруге. Втретє. А вчетверте вже не може відмовитись. Боїться. Бо й віддухопелити можуть. За зневагу до громади. А як виберуть, то ще й жменю грязюки новому кошовому всі на голову кладуть. Аби не задавався. Може, й ми когось так виберемо?

— Тебе! — кричить Паліяша.— Ти кашу заварив, ти її і сьорбай!

І знову регіт.

А тут ця Макараша. Ну просто поїдає очима.

І я погодився.

Наталя Семенівна тільки пхикнула. Тут же й проголосували. Одноголосно. Одні — бо поспішали. Другі — аби я покрутився, наче муха в окропі. А я собі й думаю: як бути? Хоч в іншу школу переходь: з одного боку Наталя Семенівна на мене вогнем дише, з другого я Качі не указ — бац мені по щелепі, і кришка... І все через ту Макарашу.

Вислизнув я надвір, забіг їй наперед і підчікую. Аж іде.

— Ти чого на мене очі вилупляєш? — питаю.

— А я зовсім не на тебе дивлюся,— тихо відказує.— А на твій годинник. На ньому циферблат великий, добре стрілки видно. І я поглядала, аби на малювання не спізнитися.

Мені й одлягло.

— А я думав, на мене,— і копнув ногою їй під портфель, аби показати, що нічого проти неї не маю.

— Не треба ногою,— так само тихо каже вона.

— Добре,— кажу,— не буду... Давай портфеля, до повороту донесу. Поки ніхто не бачить...

Вона й простягла. А раніше, як не був старостою, сама носила.

Ви спитаєте, як воно мені? Кручуся. В усякому разі, краще за Коську Сердюка. Та ви у хлопців і дівчат спитайте. А погляди, я вам скажу, то велика сила. Є в них все-таки якийсь загадковий вітамін. Як стану я перед класом, та обведу його поглядом, та гляне на мене стільки очей... Звідки й сила і думки беруться! Якщо я від одного погляду Макараші так заводжуся, то від усіх — у сорок чотири рази сильніше!

І Наталю Семенівну наче підмінили. Вона теж на мене по-особливому дивиться. А недавно сказала:

— *Мо-ло-дець!*

Не вірите? Так і сказала!

І все через Макарашу...

ВСІМ! ВСІМ! ВСІМ!

Читачам «Барвінку», їхнім батькам, бабусям, дідусям, учителям, друзям-однокласникам, просто знайомим і незнайомим.

Ви не забули передплатити «Барвінок» на 1991 рік? Чи надали перевагу іншому журналу? Ризикуєте... Бо де ще, окрім «Барвінку», зможете й далі знайомитися з вічною книгою — Біблією? А в якому ще дитячому журналі, окрім «Барвінку», ви зустрінетесь із захоплюючими розповідями про славних запорозьких козаків; відчуєте красу і невмирущість народних звичаїв, традицій, пісень, казок; літатимете з астронавтами у міжзоряних світах; милуватиметеся власноручно зробленими іграшками? І, звичайно ж, «Барвінок» завжди даруватиме вам свої веселі барви — смішинки-веселинки.

Наш редакційний комп'ютер випробує вашу кмітливість і винахідливість. Наважитеся з ним зіграти? Сміливцям — нагороди. Ну, а кому з передплатників пощастить у лотереї «Барвінку», на того чекають цінні виграші.

Сьогодні так багато розмов про інші країни, про цікаві мандрівки за кордон. Певно, й вам хотілося б трохи поба[illegible]? «Барвінок» і тут стане у пригоді. До редакції надійшло багато листів од юних канадців, американців, австралійців українського походження, дітей з інших країн, котрі хочуть листуватися з читачами «Барвінку». Не забувайте — це чудова нагода для знайомства.

Ілюструватимуть журнал найкращі художники. Вони ж відкриють вам таємниці пензля і фарб у заочній школі юного художника.

Шкода, коли все це буде не для вас. До кінця жовтня залишилися лічені дні. Отож не баріться! Візьміть № 7 «Барвінку», виріжте абонементну картку, заповніть її — і мерщій на пошту! А нема журналу — оформите абонемент на пошті. Індекс «Барвінку» — 74022, вартість річної передплати — 4 крб. 80 коп. Навіть коли ви не встигнете це зробити у жовтні, передплатити журнал можна і в листопаді або у грудні. Але одержуватимете «Барвінок» з лютого чи березня 1991 року.

Якщо працівники пошти не знайшли в каталозі видань назви та індекса «Барвінку», то наше повідомлення є офіційним підтвердженням для здійснення передплати журналу.

Поспішайте, бо придбати журнал у кіоску навряд чи пощастить! І не забудьте нагадати батькам, що найкращий подарунок для вас — це передплата журналу!

Малюнок Г. МОСКВІТІНОЇ

Ну, застудо, постривай!

З носа тече...

У горлі так дере, що аж сльози бризкають з очей!..

А кашель вибухає так голосно, що навколишні коти ховаються по горищах од жаху...

Чи не правда, друзі, знайома картина?

Мабуть, ви вже зрозуміли, що йдеться про таку надокучливу, але, на жаль, майже неминучу восени хворобу, як застуда. Щоправда, коли знати народні рецепти, а не поспішати натоптувати себе різноманітними, не такими вже й корисними, пігулками та мікстурами, то і з застудою можна досить легко, швидко й безболісно упоратись.

Один із таких рецептів — дуже простих і доступних — ми хочемо порадити вам, дорогі наші читачі.

Досить узяти звичайнісіньку цибулину середнього розміру, обчистити лушпиння і вкинути у кухлик чи невеличку каструльку з молоком. Потім поставити на плиту й прокип'ятити хвилин із десять. От і все — ліки готові! Тепер можна потроху пити цей відвар, бажано гарячим.

Будьте певні, невдовзі нежить і кашель зникнуть, а коти повернуться по домівках.

Малюнок В. СЕРЦОВОЇ

ЯК ПАН ГАВКАВ

за українською народною казкою

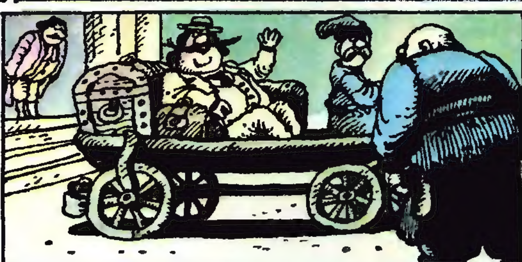
Художник Р. Сахалтуєв

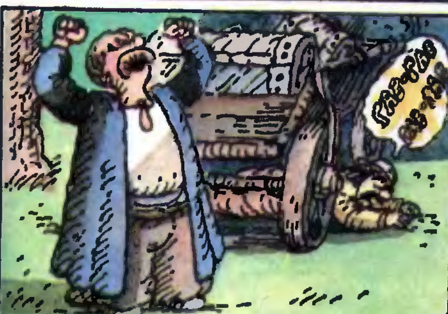
ГАВ-ГАВ! ГАВ-ГАВ!
пан подумав трохи і почав гавкати: „ГАВ-ГАВ! ГАВ-ГАВ!"

От добре, тепер ведмідь і близько не підступить!

ГАВ-ГАВ! ГАВ-ГАВ!

ГАВ-ГАВ! ГАВ-ГАВ!
Селянин заснув, а пан так і гавкав до ранку. Аж захрип.

Зійшло сонце.

ГАВ-ГАВ
Мужик прокинувся, а пан аж шавкотить вже.

Чого це ви шавкаєте, пане?
Таж захрип, бо на ведмедя гавкав!

А ходімо, глянемо на того ведмедя!

Підійшли — аж то старий пень у кущах!

Регоче бідняк; а пан — на воза і ходу!

20 к.

Індекс 74022

Дорогі друзі!

Сьогодні на вас чекає приємна звістка: із видавництва «Веселка» помандрувала до книгарень збірка віршів «Наша мова — солов'їна».

Окрім чудових творів Л. Глібова, П. Тичини, В. Сосюри, Д. Павличка та інших поетів, книжка має ще й незвичайну цікавинку. Мова йде про «Абетку», в якій кожна українська літера супроводжується віршами О. Олеся і малюнками О. Кошеля. А з аркушів, на яких надрукована «Абетка», можна зробити собі диво-книжечку, яка допоможе вам краще спізнати всі тонкощі української мови. Адже рідна мова — це чиста і свята криниця народу, його найбільший скарб. І ви повинні пишатися, що маєте щастя володіти ним і нести його в майбуття. Прислухайтесь, як зворушливо про це мовиться у поезії І. Малковича, котра дала назву всій збірці:

Ти, дитино,
покликана захищати своїми
долоньками
крихітну свічечку
букви «ї»,
а також,
витягнувшись на пальчиках,
оберігати місячний серпик
букви «є»...

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ (МДС) ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Київ, «Молодь».

Головний редактор **В. Й. Воронович**
Редколегія:
В. М. Гончаров, А. І. Давидов, В. М. Довжик, О. Д. Іваненко, В. І. Кава, А. Л. Качан, Л. І. Козій *(відповідальний секретар)*, **А. Г. Костецький, В. Я. Неділько, В. З. Нестайко, Д. В. Павличко, О. І. Пархоменко, Т. В. Полякова, Б. Й. Чалий**
Художній редактор **О. Л. Басс**
Технічний редактор **М. К. Акопова**
Коректор **С. І. Гайдук**
На обкладинці малюнок **В. Серцової**
Макет **О. Пичик**

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ (МДС) и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации им. В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке)

Издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году
Выходит ежемесячно.
Киев, «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины (МДС) «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия»
Адрес редакции и полиграфкомбината: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44
Тел. 211-06-80, 211-04-98
Здано до набору 24.07.90. Підписано до друку 28.08.90. Формат видання $60 \times 90\,^1/_8$
Папір офсетний № 1. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3,0. Умовн. фарбовідб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,9
Тираж 327 400. Зам. 0—390. Ціна 20 к.
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України (МДС) «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия».
Адреса редакції і поліграфкомбінату: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-06-80. 211-04-98.
Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад»